

Rītdienas sējēji – mazpulki

Jana Skrivļa-Čevere

Nupat noslēdzās Zemkopības ministrijas ikgadējais pasākums – konkurss “Sējējs”, kurā viena no nominācijām ir “Rītdienas Sējējs”, kas veltīta mazpulku darbam. Kas īsti ir mazpulki, ko tie dara un kāds ir šī gada laureāta – 752. Ludzas mazpulka vadītājs Ilgas Ivanovas, kā arī dažu mazpulcēnu un viņu vecāku stāsts par saviem darbiem un to, kāpēc viņiem ir svarīga šī kustība – par to šajā rakstā.

Iz mazpulku vēstures

Timeklvietnē Wikipedia lasāms, ka biedrība «Latvijas Mazpulki» ir 1929. gadā dibināta Latvijas ārpusskolas jaunatnes organizācija, par paraugu ņemot līdzīgu ASV lauku jaunatnes organizāciju (4-H). Mazpulku mērķis ir radīt jaunatnē interesi par lauksaimniecību lauku sētā.

ASV pirmie šādi klubi dibināti 1902. gadā, tajos meitenes mācījās rokdarbus un ēdienu gatavošanu, bet zēni jaunākās metodes lauksaimniecības kultūru un mājdzīvnieku audzēšanā. Līdzīgi klubi dibināti 1922. gadā Zviedrijā, 1924. gadā Dānijā, 1926. gadā Somijā, pēc tam arī Norvēģijā, Beļģijā, Holandē, Polijā un Lietuvā.

Latvijā pirmie mazpulki nodibināti 1929. gadā – gan pie pamatskolām, gan pie vidējām mācību iestādēm. Dalībnieki mācījās mājturības pamatus, mājamatniecības darbus, iepazīna tehniku, kopa izmēģinājumu laucīnus, nodarbojās ar sportu un māksliniecisko pašdarbību u.tml. Mazpulku augstākais vadonis bija Kārlis Ulmanis.

Mazpulki darbību Latvijā apturēja 1940. gadā pēc Latvijas okupācijas, bet atjaunoja 1989. gadā, pirmais bija 1933. gada 29. februārī dibinātais 290. Griķu mazpulks Ceraukstē.

Latvijas Mazpulki mūsdienās

- Latvijas Mazpulki ir lielākā bērnu un jauniešu nevalstiskā organizācija Latvijā, kurā, uzsākot 2025. gadu, aktīvi darbojās 1179 mazpulcēni un 64 mazpulki, pārstāvēt visus Latvijas reģionus.

- Latvijas Mazpulki ir daļa no pasaules mazpulku jeb 4H organizāciju saimes, kas darbojas saskaņā ar vienotiem darbības principiem un kopējām vērtībām – ass prāts, laba sirds, čaklas rokas, stipra veselība.

- Latvijas Mazpulku mērķi un darbības virzieni ir: labi padarīts darbs, izpratne par demokrātiju, latviskums un valstiska pašapziņa, kā arī attīstīti Latvijas lauki.

- Jaunais mazpulcēns, kļūstot par pilntiesīgu organizācijas biedru, dod svinīgo solījumu: «Kā uzticīgs mazpulka dalībnieks, es svinīgi apsolos cienīt Dievu un vecākus, ziedot savu prātu zināšanām, savu sirdi taisnībai un godīgumam, savas rokas vajadzīgiem darbiem un savu veselību labākai dzīvei savā dzimtajā zemē – Latvijā.»

- Lielākajos pasākumos mazpulcēniem un pasākumu vadītājiem ir īpaša svinīgā sašveicināšanās: Vadītājs: Sveiki, mazpulcēni! Mazpulcēni: Esat sveiks/a! Vadītājs: Audziet lieli! Mazpulcēni: Augsim Latvijai!

- Kopš 1994. gada iznāk atjaunotais Latvijas Mazpulku žurnāls «Mazpulks». Interneta – Latvijas Mazpulku mājaslapā – ir iespējams izlasīt visus izdevumus no 2012. gada līdz šim.

- Latvijas Mazpulku himnas vārdu autore ir Elza Stērste, bet mūzikas – Frīdis Kīploks.

Latvijas Mazpulku himna

Lai ar sauli laukā ejam
Tīrumus un dārzus sēt,
Drīzi darbam vakarējam,
Varēs augļus saredzēt.
Līdz ar sauli mūsu gaitas
Pašķiras un solī iet,
Mūsu jaunās sirdis raitas
Līdzī dzied, kad druvas zied.

Informācija no Latvijas Mazpulku mājaslapas
www.mazpulki.lv

Mazpulka vadīšana – Ilgas Ivanovas sirdsdarbs

Ilga Ivanova ir mazpulku vadītāja kopš 1994. gada. Viņa vadījusi Nirzas un Pasienes mazpulkus, līdz tika slēgtas šīs skolas.

Jau sešus gadus Ilga vada 752. Ludzas mazpulku, kas atjaunots 1992. gada 20. septembrī. Šobrīd tajā aktīvi darbojas 36 biedri – ne tikai bērni, bet arī viņu vecāki.

Ilga teic, ka Ludzas mazpulka unikālitate slēpjas tajā, ka darbojas bērni no dažādām skolām – no pašas austrumu pierobežas Ludzas novadā (Pasienes, Vecslabadas, Lauderu, Zaļesjes, Līdumnieku, Ciblas un Isnaudas pagasta, kā arī Zilupes un Ludzas), ar dažādu etnisko un reliģisko piederību: «Mūs vieno Latvijas Mazpulku vērtības,» uzsver vadītāja, piebilstot, ka, protams, šīs vērtības katrs mazpulks arī mazliet piekorigē, piemērojot konkrētiem bērniem, apstākļiem, videi un iespējām.

Šī gada biznesa projektā «Trīsgaršu sīpoli» piedalījās arī Agija, Amanda, Rūdis un Sergejs no Ludzas mazpulka, sākot no sīpolu iestādīšanas vagā, līdz pat to nonākšanai veikalu plauktos

Publicitātes foto

Nezinātajam varētu šķist, ka mazpulcēni pamatā nodarbojas ar dārzu audzēšanu, bet tā nepavisam nav, aktivitātes ir ļoti daudzpusīgas un tik daudz, ka pat grūti uzskaitīt. Ir prioritāro projektu tēmas, ko iesaka Latvijas Mazpulku biedrība, šogad tās ir: «Trīsgaršu sīpoli» – biznesa un pētījumu projekts; «Palīgs selekcionāram – no sēkļa līdz ābolam» – ābeļu līdzdalības selekcijas projekts; Dzimtas pētījums – no uzvārda līdz tradīcijām; Mežs spēlē; Digi mazpulcēns; Mazpulki stāstos; Salabo, neizmet!

Protams, mazpulcēni audzē arī dārzeņus. Tā sīpolu audzēšanas biznesa projektā šogad iesaistījās četri bērni – Sergejs, Rūdis, Amanda un Agija, bet pētījumu par šo tēmu veica Vlada. Viņu un citu mazpulcēnu audzētie sīpoli šobrīd ir nopērkami lielveikalos «Maxima». Ilga teic, ka tas ik gadu ir sava veida sportiņš – noskaidrot, kura aizceļojusi viņu saražotā produkcija. Šogad tie atrodami «Akropolē» un Deglava ielas veikalā Rīgā, un vienu maisiņu Agijas audzētu sīpolu redzēju arī Preiļos, no teikti tie atrodami arī citviet Latvijā.

Ludzas mazpulka dalībnieki un vadītāja Ilga Ivanova mīkli pirms balvas saņemšanas konkursā «Sējējs»

Publicitātes foto

Kopumā darbošanās iespējas ir ļoti daudzpusīgas – tie var būt gan biznesa projekti, gan sabiedriskā labuma projekti, piemēram, palīdzot selekcionāram un audzējot ābelītes no sēklas, lai varētu salīdzināt, kā tās ziemos un ražos dažādās Latvijas pusēs. Tiek organizēti arī daudz semināru, piemēram, šogad par sīpolu audzēšanu – kā pareizi audzēt, fasēt, marķēt. «Ziniet, tā ir liela atbildība uz katras šīlītes uzrakstīt savu vārdu un savu mazpulku, tā ir atbildība visas Latvijas priekšā par savas pārdotās preces kvalitāti,» uzsver Ilga. Ludzas mazpulcēni atbalstījuši arī Latvijas Ornitolģijas biedrības aktivitātes, veicot balto stārķu ligzdu uzskaiti un ceļoties naktī, lai ierakstītu putnu balsis, atbalstot Latvijas ligzdojošo putnu atlanta veidošanu, jo šaipusē bija daudz «balto plankumu», kuros nebija fiksēta nakts putnu aktivitāte. Tāpat tiek izstrādāti novadpētniecības projekti, apmeklēt lauksaimniecības uzņēmumi, muzeji, iepazīti vēstures un tradīciju stāsti, kopā tiek laivots un slēpots, un īstenotas radošas aktivitātes. Piemēram, projektā «Stila glābēji» jaunieši meklēja radošus risinājumus lietu otrreizējai izmantošanai, veidojot velosipēdu novietni no koka paletēm, ugunsкура vietu no nolietotiem riepu diskkiem, putnu barotavas un citus praktiskus darbus, vienlaikus mudinot sabiedrību domāt par savu paradumu maiņu. Savukārt projektā «Meža bagātības» mazpulcēni kopā ar ģimenēm, senioriem, brīvprātīgajiem un pašvaldības darbiniekiem no dabas materiāliem izgatavoja ap 300 pušķu Latvijas Skolu jau-

natnes dziesmu un deju svētku Ludzas novada dalībniekiem, apliecinot, cik daudz iespējams paveikt, apvienojot zināšanas, radošumu un kopienas spēku (*no pieteikuma konkursam «Sējējs» – J.S.-Č.*). Tāpat notiek arī dažādi visiem Latvijas mazpulkiem kopīgi pasākumi – tiešsaistes pārgājiens mežā, sporta spēles, pasākumi Mazpulku dibinātāja Kārļa Ulmaņa dzimtajās mājās utt.

Cik lielā mērā mūsdienu bērni interesējas par mazpulkiem, vaicāju. «Mums ir ļoti liels pieprasījums, gribētāju būtu vairāk, bet es fiziski vairāk nevaru uzņemties, jo tas ir tiešām ļoti liels un laikietilpīgs organizatoriskais darbs, darbs ar dokumentāciju, kas jākārt, rakstot projektus un piesaistot finansējumu, vadot individuālos un grupu projektus,» atzīst Ilga. Viņa uzsver, ka mazpulka vadītāja pienākumos ir ne tikai palīdzēt katram bērnam pavasarī izvēlēties projekta tēmu, bet arī vasarā to novadīt, sekot līdzi, vai viss tiek pareizi ievērots: «Tas nav tā, ka vienkārši iestādi un novāc – kā sanāca, tā sanāca. Ir noteiktas prasības – kas, kā un kurā laikā ir jānovēro, jāizmēra, jādokumentē.» Bērniem tiek palīdzēts arī ar dokumentācijas darbiem – gan ar tehnoloģijām, gan prezentāciju sagatavošanu.

Ilga uzsver, ka bez ģimenes atbalsta un iesaistes neiztikt – bērns viens pats nespēs ar lāpstu zemi sastrādāt, nogādāt ražu, piemēram, no Vecslabadas uz Ludzu. Tāpat darba process ir jāiemūžina fotogrāfijās, arī pārgājienos bērni dodas kopā ar vecākiem, ģimeņu komandas piedalās konkursos utt.

Kādam būtu jābūt mazpulka vadītājam un kāds ir īsts mazpulcēns, vaicāju.

«Mazpulka vadītājam jābūt cilvēkam, kuram tas ir sirdsdarbs,» uzsver Ilga, piebilstot, ka ir jādeg par to, jo, darot visu tikai formāli, nebūs tās atdeves un bērnus aizraut un ieinteresēt, visticamāk, neizdosies. Bet par mazpulcēnu Ilga teic, ilgi nedomājot: «Īsts mazpulcēns visu dara ar prieku. Manuprāt, ir svarīgi bērnam iemācīt, ka mācīties ir aizraujoši, ka ir ļoti interesanti uzzināt un iepazīt kaut ko jaunu. Es nelieku visu gatavu mutē, līdz sava darba rezultātam un secinājumam bērnam ir jātiek pašam, es tikai viņu virzu. Katram bērnam ir svarīgi augt un just, ka cilvēki, īpaši vecāki, redz, kā viņš aug, ka vakar viņš vēl kaut ko nevarēja paveikt, bet šodien jau var un sanāk aizvien labāk. Augstākais apbalvojums un goda nominācija Latvijas mazpulcēniem par aktīvu un čaklu darbu ir mazpulku sudraba karoģite. Nākamā gada aprīlī mūsu mazpulkā būs trīs pretendenti uz to, ceram, ka viņi pierādīs, ka ir to godam nopelnījuši.»

Ludzas mazpulcēniem vaicāju – kā Tu nolēmi iestāties Mazpulkos un kas Tev te visvairāk patīk, bet vecākiem – ko viņi un ģimene kopumā ir guvuši no bērnu iesaistīšanās Mazpulkos.

Amanda: «Mazpulkos mēs darbojamies ar dažādiem projektiem un grupu projektiem, šogad mums veiksmīgi izdevās izaudzēt sīpolus, bet pagājušajā gadā veiksmīgi pārdevām pašu gatavoto priežu čiekuru sirupu. Man ļoti patīk, ka Mazpulkos varam izmēģināt un paveikt tādus darbus, ko, iespējams, bez Mazpulkiem mēs nebūtu uzdrošinājušies vai varējuši izdarīt. Šeit mēs iegūstam jaunas zināšanas, prasmes un pieredzi, kā arī iemācāmies sadarboties ar citiem.»

Amandas mamma Sintija: «Iesaistoties Mazpulkā, bērns kļūst patstāvīgāks, atbildīgāks un, protams, apgūst daudz ko jaunu. Īsteno projektus un var redzēt un sajūst sava darba augļus!»

Markuss: «Es iestājos Mazpulkos, jo man patīk daba un rūpēties par dabu, un Mazpulks ir tā vieta, kur daudz laika tiek pavadīts dabā.»

Markusa un Patrika mamma Beāte: «Bērns Mazpulkos iegūst praktiskās dzīves, publiskās uzstāšanās un sadarbības prasmes, draugus un plašāku redzesloku. Vecākiem bērna iesaistīšanās mazpulkā dod kvalitatīvāku laika pavadīšanu kopā ar bērnu, drošības sajūtu par bērna brīvā laika pavadīšanu, kopīgas ģimenes intereses, mazāku nepieciešamību visu izdarīt bērna vietā.»

Verners: «Mazpulkā iesaistījos, jo gribēju piedalīties interesantos pasākumos un izmēģināt ko jaunu. Visvairāk man patīk kopīgie pasākumi, projekti un iespēja satikt jaunus cilvēkus. Mazpulks man palīdz kļūt drošākam par sevi, atbildīgākam un iegūt noderīgas prasmes dzīvei.»

Everita: «Es iestājos mazpulkā, jo tur darbojas mans brālis Verners un vienmēr notiek kas interesants. Man patīk spēles, radošie darbi un dažādi pasākumi. Mazpulkā es iegūstu jaunus draugus, daudz prieka un iemācos jaunas lietas.»

Venera un Everitas mamma Violeta: «Mazpulks bērniem ir devis vērtīgas dzīves prasmes, kuras nevar apgūt tikai skolā. Viņi mācās plānot savu darbu, uzstāties publiski, strādāt komandā un būt atbildīgiem par saviem pienākumiem. Mūsu ģimenei tas ir devis pārliecību, ka bērni attīstās daudzpusīgi un lietderīgi pavada brīvo laiku. Tāpat mazpulks ir devis iespēju būt daļai no aktīvas un vērtības balstītas kopienas. Esam ieguvuši ne tikai jaunas zināšanas un pieredzi, bet arī jaunus draugus un pozitīvas emocijas.»

P.S. Ludzas mazpulka aktualitātēm var sekot līdzi Facebook lapā «Ludzas Mazpulks». 📌

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Rītdienas sējēji – mazpulki» saturu atbild SIA «Vietēja»».

MAF
Mediju atbalsta fonds